

AVTONOMIST

Celoletna na-
ročnina 120 K,
mesečna 10 „
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 2 K.
Inserati
se računajo:
pol str. 800 K,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 1 K.

::

Izhaja vsak ponedeljek zjutraj

::

Najnovejše.

Politični položaj.

Zagreb, 17. julija. Iz Beograda javljajo: Nesoglasja med posameznimi skupinami v demokratskem klubu so vedno močnejša. Tudi v radikalnem klubu trajajo notranji boji dalje in so od dne do dne boljše, kolikor se kaže, da vlada ne razpolaga več s potrebno večino, zlasti po zborovanju muslimanov v Sarajevu, kjer je prevladala opozicijska skupina. Dejstvo je, da se vlada na jesen ne bo mogla več vzdržati s pomočjo sedanjih vladnih skupin, ampak bo prisiljena podati svojo demisijo. Za ta slučaj so radikali že izborni pripravljani. V krogih radikalnih poslancev javno

govore, da sedanja rekonstrukcija kabineta ne pomeni nič, ampak da se hoče z imenovanjem novih ministrov samo zagotoviti kolikor mogoče redno izvrševanje tekočih poslov. A tudi novi Protičevi vladi, v kateri so vsi politični krogi prepričani, da bo prišla za Pašičem na krmilo, ne prisojajo dolgega življenja, ampak sklepajo, da bo Protič sicer poskušal najprej vladati parlamentarno, slučajno pa, da to ne bi bilo mogoče, bo Protič izvedel nove volitve, ki bi se vršile najkasneje že prihodnje spomlad.

Boj za poslaniška mesta.

Zagreb, 17. julija. Iz Beograda javljajo, da je zavladalo v krogih, ki stojijo blizu vnanjemu uradu, silno veliko zanimanje za novi „veliki“ diplomatski ukaz, s katerim se bodo popolnoma najvažnejša poslaniška mesta naše države v inostranstvu. Vidita se očitno dve struji: Ena, ki „prečanom“ sploh ne priznava pravice do diplomatske službe na visokih položajih, in druga pomirljivejša, ki se vsaj ne protivi zasedbi kon-

zularnih in nižjih diplomatskih mest po prečanih. Prvi struji pripada tudi vse-mogočni pomočnik ministrstva vnanjih zadev g. Tihomir Popovič. Od Slovencev, ki bi eventualno prišli v poštev kot poslani, se imenuje samo bivši trgovinski minister dr. Albert Kramer (za Varšavo), toda njegovo imenovanje je kljub pritisku demokratov negotovo, ako prevlada Popovičeva struja.

Dr. Korošec — pod nadzorstvom?

Zagreb, 17. julija. Vodja Jugoslovanskega kluba dr. Korošec je odpotoval pred nekaj dnevi v Karlove vari na Češko, ker boleha že dalje časa na žolčni bolezni. To prišlo bi porabil tudi, da stopi v stik z različnimi političnimi osebnostmi iz zapadne Evrope, ki se mude sedaj v Karlovih varih na zdrav-

ljenju. Zato je vzbudila v krogu njegovih ožjih prijateljev v Beogradu veliko pozornost okolnost, da je istočasno ž njim odpotovalo na Češko več gospodov, ki jih v Beogradu dobro poznajo in ki imajo baje nalogo, da pripravijo v Karlovih varih vse potrebno za bivanje in lečenje — g. Pašiča!

Nov list v Beogradu.

Zagreb, 17. julija. „Jutarnji List“ javlja, da namerava Stojan M. Protič ustanoviti v Beogradu nov velik dnevnik, ki bi bil zlasti napram Hrvatim in Slovincem pravičnejši in objektivnejši kot so sedanji beograjski dnevni listi. Dodatno k temu poročilo javljajo, da bo novi dnevnik imel tendenco srbsko javnost, ki hrvaških in slovenskih razmer

skoro nič ali pa zelo slabo pozna, v prvi vrsti seznanjati z našimi domačimi razmerami in tako pripravljati pot do boljšega medsebojnega razumevanja. Kot glavnega urednika novega lista imenujejo g. Lončareviča, načelnika v ministrstvu za konstituantno in bivšega šefa beograjskega Presbira.

Dnevne vesti.

Boljševiška zarota v Ljubljani? Ne-ki policijski stražnik je že dalje časa opazoval, da prihajajo iz neke lepe, elegantne hiše redno vsak večer štirje elegantno oblečeni gospodje, ki med seboj tajinstveno šepetajo, predno se končno posloje. Eden izmed „sumljivih“ gospodov je bil bolj male postave, a izgledal je zelo dostojanstveno, kakor pristen birokrat zelo visokega razreda. Drugi, nekoliko večji po postavi, zato pa nekoliko manj dostojanstven, — očitno birokratski pravenu —, je bil bolj životen in energičnih kretenj, zato pa razmeroma najglasnejši. Tretji, eleganten in fin, miren in dostojanstven, aristokratsko tenek, je kazal rahle manire bodočega diplomata, četrti v družbi pa je zelo spominjal na pristen (židovski?) tip iz varšavske okolice. Stražnik je svoja opazovanja žurno javil pristojni oblasti. Z ozirom na važnost preiskave o atentatu se je odločil sam vrhovni šef varnostne službe za nadaljna opazovanja in ubogi stražnik se je že veselil bogate nagrade... Po dveh dneh je bil stražnik res klican „na raport“, a namesto pričakovane nagrade in pohvale je dobil od svojega predstojnika častni naslov živali z dolgimi ušesi...
Častni naslovi. Priljubljena metoda, kako uničiti svojega političnega nasprotnika, obstoji v tem, da mu daš naslov, ki naj nasprotnika v očeh javno-

sti kolikor mogoče diskreditira. Ta metoda posebno bujno cvete pri nas. Kadar ne pomagajo več argumenti, zlasti če jih ni, potem naj pomaga kakšen bav-bav. En tak bav-bav je naslov „avstrijakant“. Nekaj časa je držal ta bav-bav in ljudje so se ga bali. Toda danes? Nihče se več ne zmeni zanj! Nasprotno ti še reče tak nesramnež porogljivo: „Kaj ti nisi plačeval davka za vzdrževanje avstrijske vojske? Kar molči in pamet imej!“ — Drugi strah je „avtonomist“ in „rdeči jezuit“. Pa se ti nasmeja človek in pravi: „Kaj rdeč — še plov in zelen, če hočeš!“ — Tretji bav-bav je „prevratni element“. Ljudje pravijo, da bi se sramovali, če to ne bi bili! Najhujši je pa četrti strah: Klerikalec!! Ta strah je tako hud, da se ga danes niti klerikalec več ne boje, ampak čisto pravilno, kar sami pravijo o sebi: „Mi, klerikaleci!“ — Če pa rečeš komu „Jutrovec“, takrat le hitro zavij okrog vogla in se skrij! A tudi to bo minilo.

Ljubljanski naprednjaki, ki pripadajo najrazličnejšim „naprednim“ strankam, so imeli v soboto zvečer sestanek, kjer so se dogovarjali o eventualnem skupnem nastopu. Razgovori niso dovedli do nikakega pozitivnega rezultata izvzemši enega: Vsi so odločno odklonili mladodemokratsko strujo in zlasti Žerjavovo politično vodstvo, ki je demokratsko stranko v Sloveniji spravil ob ves kredit.

Poglejmo resnici v oči.

„Die Grafen von Cilli und nimmer mehr!“ se je glasil vsiklik ob pokopu zadnjega nekdanjih slavnih grofov celjskih.

To je veljalo za eno samo rodbino. Danes preiščljamo, kako se bo glasil pogrebni poslovilni vsiklik, ko bo pokopan zadnji izmed rodu Slovencev.

Male narode so hoteli osvoboditi. Po osamosvojitvi smo hrepeneli tudi Slovenci dolga dolga stoletja. Težko je bilo naše robsko življenje. Že v srednjem veku se je dvignil slovenski kmet s „kmetjskim cesarjem“ Matijem Gubcem na čelu proti izkoriščujoči nadoblasti nemških graščakov. Skoro istodobno ga je hotel rešiti Primož Trubar z „novom“ vero. Rešil ga Trubar sicer s svojo nemško vero ni, nevede in nehoté pa mu je prinesel drug, velik dar: književni jezik slovenski. Oba, Gubca in Trubarja, je vsled tega naš rod častil. A Gubec, socialni apostol slovenskega kmetijskega ljudstva, je bil kruto mučen in sežgan na sramotnem železnem stolu, Trubar pa je bil izgnan iz domovine. Iz našega rodu so hodili tisoči isto mračno, mučniško pot. Vsi v znamenju odpora ponižanega in razžaljenega Slovencega rodu. Prišla je francoska revolucija in po stoletjih je zasijal zopet plamen upanja temu ljudstvu; toda le za kratek čas. Zopet je bil vržen naš rod nazaj v okove suženjstva. Prišla je končno revolucija v letu 1848. in kmetjsko ljudstvo slovensko se je osvobodilo tlake graščakov. Od tedaj je trajal ustavni boj več kot pol stoletja. Slovenski jezik se je v hudih, žrtvenih borbah uveljavljal v uradih, šolah in v javnosti. Slovenski kulturni delavci so ob pomanjkanju, zaničevanju in preganjanju ustvarjali svojemu rodu jezik, literaturo, kulturo in civilizacijo. Iz naše kmetijske mase se je dvignil silni duh, ki je pokazal svojemu ljudstvu pot v svet in katerega je predstavil vsemu svetu kot drugim enakoverden **kulturni narod**: to je bil Francé Prešeren. Za njim so hodili tisoči, ki so delali in ustvarjali na vseh mogočih poljih, ki so vodili proti germanizirajočim silam avstrijske države narodno-obrambni in gospodarsko — osvobodilski boj. Z vspehom so bila kronana ta prizadevanja. Drage in težke žrtve niso bile zaman položene na altar naše slovenske domovine.

Prišla je svetovna vojna. Velike in strašne so bile zopet žrtve slovenskega ljudstva. Statistično je dokazano, je bilo žrtven avstr.-ogr. militarizma največ slovenskih. Doma v zaledju je bilo izmed vseh bivših avstrijskih južnih Slovanov največ preganjanih, usmrčenih in prognanih baš — Slovencev. Celo več nego Hrvatov in Bosancev, ako vpoštevamo število prebivalstva.

Koncem svetovne vojne smo bili prepričani, da je prišla svoboda, če za enkrat že socialna ne, pa vsaj narodna.

Prišel je koroški plebiscit, kjer je sedel v vrhovni, odločilni komisiji kot

naš zastopnik — brat Srb. Prišla je rapsalska pogodba, pri kateri ni sodeloval niti en Slovenec. Malo nas je Slovencev ostalo v naši bogati kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Kočno je prišla ustava. Ta razdeljuje še ta naš ostanek na dve polovici. Najbrž še iz teh dveh polovic ne bo nič. En del tega ostanka bo priključen hrvatskim ali nevedo kakšnim „županijam“, kakor obljublja to „slovenski“ minister g. dr. Kukovec. Ostala „slovenska oblast“, bo štel največ zgolj 800 tisoč duš slovenskega prebivalstva. Če bi vse to prebivalstvo bilo enotno, brez raznih političnih strank, ne more ničesar pomagati v državi, ki se vlada in upravlja centralistično in ki šteje 12 milijonov duš. Razumete to? **Slovenstvo je bilo obsojeno na smrt**, zginiti mora in umreti, da napravi prostor — komu? Jugoslovanskemu narodu? Saj tega ni, vsaj danes in še dolgo ne, ker tudi ustava v svojih paragrafih ne pozna Jugoslavije, ampak samo — Srbe, Hrvate in Slovence. Recimo, da bi kakšen vse-mogočnejš ustvaril „Severoslavijo“, v katero bi združil vse severne Slovence: Čelce, Poljake, Maloruse, Lužičke Srbe, Slovake itd. Ali je, vprašamo, kje kakšna moč, ki bi mogla zbrisati z zemljevida in s sveta n.pr. Čelce in Poljake in preko noči ustvariti iz njih en sam narod? Te moči na svetu ni. Takšno prizadevanje bi bilo otroško. Mogoče je morda napraviti iz njih en politični narod, to je eno državo. Natančno tako pa je tudi z južnimi Slovani.

Da smo Slovenci prišli do začetka svojega konca, to je predvsem delo nekaterih slovenskih ljudi. Vsakdo jih pozna, pozna slovenske stranke, ki so zavedno in hoté delale na to, da umremo in izginemo brez sledu.

Obupati ne smemo. Ne zato, ker bi s tem kazali n.pr. kakšno junaštvo, ampak zato ker nas velike izkušnje svetla, ker nas naradni zakoni razvoja učé, da nobeden narod še ni umrl, ki za smrt še ni bil zrel, ki **toraj še noče umreti**. In mi nočemo umreti, ker imamo celo vse predpogoje, da se še dalje razvijamo. Doslej smo se razvijali in rasli v boju; to bomo tudi poslej. Posameznik lahko umre, posamezna rodbina lahko izumre, **živ narod ne more umreti!**

Na tem dejstvu ne more ničesar izpremeniti nobena in nikakoršna ustava, nobeno birokratično nasilje, nobena administrativna delitev naroda in nobeno izdajstvo!

Stara je metoda: deli, kar hočeš obvladati! To metodo poznamo iz nekdanje Avstrije, ki smo jo preživeli. Če je bomo skušali tudi v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev — jo bomo tudi.

Pri tem nas nič ne moti, če izdatno prispevajo k naši nasilni smrti ljudje iz našega rodu. Tudi pridne čebelice imajo trote. Kaj store ž njimi — vemo tudi.

Mi smo, ker smo! V tem je vsa skrivnost, vsa resnica in vsa naša moč!

Socializem in avtonomija.

Že večkrat smo brali v slov. soc. demokratičnih listih trditve, da je avtonomija — **prazna beseda!** Zadnjič enkrat smo brali, če se ne motimo v feljtonu „Napreja“, razlago te trditve. Tam se pravi, da bo socializem dedič kapitalizma. Kapitalizem pa teži po višji obliki gospodarskega življenja. On ne preniša malih gospodarskih ali političnih enot ker so mu v oviro pri eksploataciji. On stremi za centralizacijo, toraj mu je avtonomija na poti, ker večje dele sveta razkosava zopet v manjše dele. Ker pa je socializem dedič kapitalizma, mora iti za njim, ker tudi socialistično organizirana človeška družba ne bo

mogla živeti drugače kot v velikih enotah, kjer bi i produkcija i njena razdelba morala biti vodena centralistično, to je iz enega središča; vendar takó, da se manjšim organizacijskim telesom ne bo odrekalo samouprave v gotovih rečeh.

Poglejmo to reč natančneje! Do socializma pridemo, ko sedanja kapitalistična družba dozorí in razpade. V sedanji kapitalistični dobi stremi kapital po koncentraciji. Z drugimi besedami, da se kopiči v rokah kolikor le mogoče majhne skupine ljudi. To za to, da se boljše obrestuje, da more zapošlenjati čedalje večja dobičkanosna podjetja. Čim večje in več je podjetij (vele-

tovarn, veletrgovin itd.) tem več nesejo. Kapital stremi toraj za tem, da kolikor mogoče največ izsesa iz delovnega ljudstva (kmeta, ročnega in duševnega delavca). To je gospodarski centralizem, ki onemogoča neštevilnim duševnim silam, ki nič nimajo denarja, da bi se razvile in uveljavile. Denar je sveta vladar — denar je sam za sebe; on ne pozna ne obzirov, ne duše, ne molitve, ne Boga, ne usmiljenja; on pozna zgolj sebe samega!

S tega vidika zahteva kapital tudi v političnem življenju (to je konkretno v državi), koncentracijo ali centralizem. Če se ljudstvo tudi politično upravlja in vlada iz enega središča (od tam kjer se zbira kapital v večjih množinah), je to razvoj kapitalizma v prid, delovnemu ljudstvu pa naravnost v škodo in in sicer v ogromno škodo. Kakor v gospodarskem življenju, tako ima tudi v vsem državnem življenju prvo in zadnjo besedo mala skupinica kapitalistov, ki vse ljudstvo brezobzirno izkorišča in pleni!

Socijalizem pa tega noče. Njegova naloga je, da ljudstvo ščiti pred tem neizmernim izkoriščanjem. Zakaj njegova dedščina po kapitalizmu mu itak ne uide, ker je polom kapitalističnega gospodarstva neizbežen. Ker pa socijalizem ne stremi po izkoriščanju delovnega ljudstva, ampak po takšnem stanju, da se bo moglo ljudstvo, očiščeno vseh trotov, samo sebe s poštenim delom preživljati (in prav nič več!), zato tudi ne stremi po centralizmu bodisi v gospodarskem bodisi v političnem (to je v državnem) pogledu! Nasprotno smo to lahko videli pri obeh dosedanjih poiskusih, uveljaviti praktično socijalistična načela. To je bilo prvič pri pariški „komuni“ l. 1871. Tam se je celo

na ozkem prostoru vse z avtonomiziralo in federaliziralo. Drugič l. 1917. ko so zmagali na ruskem boljševiki. Oni so organizacijsko formo svoje države dobesedno posneli po upravni reformi pariške „komune“ in uvedli „sovjete“. Oni so državo po različnih ljudstvih federalizirali. Zato se imenuje sedanja ruska sovjetska republika **federativna**. V teh večjih federativnih (to je zveznih) delih države pa so organizirali kot centralne gospodarskega in političnega življenja **krajevne** „narodne svete“ ali po rusko „sovjete“. Ti sovjeti so povsem avtonomni, to se pravi: ljudstvo se vladaj samo! Ti sovjeti so sicer zvezani med seboj po delegatih okrožnih, gubernijskih (pokrajinskih) in centralnih državnih „sovjetov“, to pa le s tem namenom, da se posamezni „sveti“ med seboj ne razidejo, zavedeni n. pr. po kakšnem „lokalnem patriotizmu“ itd., marveč, da ostanejo **splošne smernice** i v gospodarstvu i v politiki i v prosveti itd. iste in enake, to je **socijalistične**!

Socijalizem torej po bistvu svojega cilja zanikava vsako centralizacijo na tem in onem polju človeškega dela. On končno zanika tudi državo, ki jo smatra le za orodje gospodujočega razreda pri izkoriščanju delavcev in kmetov.

Socijalizem je toraj **federalističen** dokler država sploh obstoji, v svojem končnem cilju, ki gre za tem, da se države in razredi med ljudmi sploh odpravijo, pa **načelno avtonomističen**. Njemu koncentracija in centralizacija kapitalistične družbe **nikdar in nikoli** ne more hoditi prav, ker v tistem trenutku, ko bo zmagal, bo moral to takoj razbiti in podreti do tal.

To je ajmalajns socijalizma. Kdor misli in dela drugače, ni socijalist ali pa je — izdajalec!

Kako so Španci ravnali z Mavri, ko so jih premagali.

V 8. stoletju so prišli Arabci v Španijo, dolga stoletja so se proti njim borili kristjani, dokler jih nazadnje niso pritiskali na jug, da jim ni ostalo drugega kot Granada z okolico. Odločilen boj je začel Ferdinand in Izabela. Aba Abdallah, bolj znan pod imenom Boabdil, bil je tepen v bitki pri Luceni 21. aprila 1483. Kraljica Izabela ga pusti na svobodo pod pogojem, da ji plača vsako leto določeno vsoto in da dovoli njeni vojski prost prehod skozi svojo grunaško kraljestvo in dostavi provijant, ko bodo prodirali proti drugim Mavrom. 1499. je večina mavriške države premagana in okupirana. Po trdnjavah so se naselili kristjani, v odprtih mestih so smeli stanovati Mavri, lastnina jim je ostala nedotaknjena, ravno tako religija, njihovi zakoni, stare navade in običaji. Novi kastilski vladi so plačevali davkov le kolikor dosedaj domači, mavriški. 2. januarja 1492 pade Granada; Boabdil se odpove prestolu. Mavrom se ni nič vzele: ne lastnina, ne bogočastje, ne mošeje, ne domači zakoni in šege. Ostali so domači mavriški uradniki. Davki so ostali isti, prva tri leta jih niso pobirali. Vsak se je smel svobodno izseliti. Na-

klad katere so morali Španci, trgovci, plačevati, jih mavriški trgovci niso. Če se je posrečilo zaslužnemu Mavru pribežati v Granado, je bil svoboden. — Ker se je močno širila potratnost, je Izabela prepovedala v Španiji svilnate obleke; za Mavre ta naredba ni veljala, smeli so se oblačiti po stari narodni šegi. — Izabela je poslala za nadškofa v Granado Fernanda de Talavera. Na stara leta se je učil arabsko, to je zahteval tudi od svoje duhovščine, v arabščino je dal preložiti najlepše odstavke novega zakona, liturgiko in katekizem; ne mara jih pridobiti za krščanstvo s silo, s strahom nego s prijaznim podukom na lepoto in notranjo ceno krščanske resnice in z vzvišenim vnanjim bogoslužjem. — Ko so jim Španci začeli jemati to lepo avtonomijo, so se začeli pogubni boji, ki niso bili v prid ne Špancem ne Mavrom.*

* Viri: Hefele: Vimenes. — Prescott: Geschichte Ferdinand u. Isabelle.

Ali ste že poslali naročnino?

skus s hranilnicami, ki so jih pa otvorili samo v 5 okrožjih.

Niti Uprava Fondova niti hranilnice niso mogle obvarovati ljudstvo pred oderuhi. Treba je bilo poseči po drastičnejših sredstvih. Že l. 1836. je določil knez Miloš, da ne sme in ne more nihče napraviti dolga „na hišo, vrt, dva vola in kravo.“ Na ta način je hotel osigurati rodovini del imetja, ki ga gospodar ni smel zapraviti. Po zakonu o sodnijskem postopanju od l. 1865. je bil rodovini zagotovljen neprodajni del posestva v izmeri dveh „danov“ (= oralov) zemlje. Okrog l. 1870. je prišel neki poslanec, ki pa zasluži, da mu ne pozabimo imena, Dimitrij Jovanovič, na idejo, naj se proširi ta zakonska odredba, ki je imela prvotno le namen zavarovati rodovino pred gospodarjem, na ta način, da bo tudi gospodar zavarovan pred oderuhi. Na iniciativo tega poslanca je skupščina l. 1873. sklenila, da kmet ne sme niti zadolžiti niti prodati pet „danov“ zemlje. Dva „dana“, na katera se po zakonu od l. 1865. ni smel zadolžiti, je potreboval za vzdrževanje rodovine; pet „danov“ pa, da tudi sam ne zabrede v siromaštvo. Najprej so torej poskušali kmeta posredno odvrniti od oderuških posojil in so zato ustanovili kredit-

TEDENSKI PREGLED.

Kraljevski namestnik g. Ivan Hribar, bivši župan ljubljanski in dosedanji poslanik naše države v Pragi, je že položil prisego in nastopi svoje novo službeno mesto s 1. avgustom. Slovenski centralisti so hoteli imeti na tem mestu dosedanjega predsednika pokrajinske vlade g. dr. Baltiča, toda s svojimi prizadevanji niso uspeli pri centralni vladi. Iz tega demokratskega neuspeha sklepajo mnogi na bližajoč se razcep med demokrati in radikali v Belgradu, ker pripada, kakor so javili to že pred časom srbski listi, g. Ivan Hribar radikalni stranki, pri kateri uživa veliko zupanje in ugled. Gospod Ivan Hribar je znan kot energičen mož, ki se ne bo slepo pokoril zapovedim slovenskih centralistov, ampak ubrati svoja pota.

Namestnik kraljevskega namestnika postane dosedanji predsednik pokrajinske vlade g. dr. Vilko Baltič. Doslej je bila navada, da se deželni predsedniki po svojem odstopu potegnejo v zasluženi pokoj, ne poznamo pa nobenega slučaja, da bi se bil zadovoljil odstopajoči deželni predsednik z mestom prvega dvornega svetnika, čeprav v višjem razredu in pod drugačnim naslovom. Kot upravni uradnik bo g. dr. Baltič gotovo bolj na mestu kot je bil kot predsednik, kjer je pokazal mnogo premalo energije pred centralno vlado.

Sedanji poverjeniki pri pokrajinski vladi odhajajo. Podpredsednik ljubljanske vlade g. Dobnik je odšel — domov! Ali mu bodo priznali tudi kako pokojnino ali odpravnino, o tem si gospodje menda še niso na jasnem. Podpredsedniška slava je bila torej jako kratkotrajna. Bolje je odrezal dosedanji poverjenik za socijalno skrb g. Adolf Ribnikar. Njega je prevzel njegov strankarski somišljenik minister dr. Kukovec v državno službo kot uradnika v 4. plačilnem razredu. Kaj bo z ostalimi poverjeniki, ki niso bili že prej uradniki, se še ne ve.

AVTONOMISTIČNI PREGLED.

Boj za neodvisnost Irske se približuje mogoče svojemu koncu. Angleški ministrski predsednik Lloyd George je pozval voditelja upornih Ircev de Valero k sebi na razgovor in veliki angleški listi izražajo nado, da bo ta sestanek imel za posledico izmirjenje stoletnega sovraštva med Irce in Angleži. Irce so zahtevali, kakor znano, spočetka popolnoma neodvisno državo za sebe, sedaj pa bodo od svojih zahtev mogoče nekoliko popustili in ostali z Anglijo v državni skupnosti, vsekako pa bodo dosegli silno obsežno samozakonodajo, tako da bodo odločevali popolnoma samostojno o vseh zadevah, ki ne spadajo neobhodno v delokrog skupne državne oblasti. Angleži so spočetka poslali nad Irce ogromno armado, po trdovratnem odporu od strani Ircev so pa uvideli, da je pametnejše popustiti. — Ali ne bodo tudi naši centralisti te resnice kmalu uvideli?

Tudi v čehoslovaški republici raste boj za revizijo centralistične ustave in

Svoje pošteno plačilo je prejel g. dr. Vošnjak, vodja samostojnih kmetov, ki je imenovan za poslanika naše države v Pragi. Slovenski vsučilski profesorji so se sicer o njem zelo nelaskavo izjavili in mu očitali jako hude stvari, toda naša vlada se za take „lapalije“ očitno ne briga! Demokratije so se pa že potrudili, da pripravljajo dr. Vošnjaku v Pragi ugodna tla in so poslali v „Narodne Liste“ v Prago dopis, kjer označujejo obsodbo slovenskih vsučilskih profesorjev nad dr. Vošnjakom kot „klerikalno intrigo!“ Dr. Vošnjak na svojem mestu ne bo ostal dolgo.

Jako nečedno postopanje glede potrditve ljubljanskega župana so si dovolili minuli teden naši centralisti. Ministrski svet je že odobril njegovo potrditev, kar je danes nepobitno dokazano, toda v zadnjem hipu so poskušali in še poskušajo „demokratije“ izzvati revizijo sklepa ministrskega sveta, da prepriječi končnoveljavno potrditev. Pri tej priliki so na nedostojen način poskušali izigrati Ljubljanski dopisni urad, češ, da ta namenoma širi laži v svet, akoravno so dobro vedeli, da je Ljubljanski dopisni urad poročal gola dejstva. Čuden „demokratizem“ pa je to, ki ne pripozna ljudski volji odločilne moči!

Trgovska pogajanja med Jugoslavijo in Italijo so končala tako, kakor smo mi že zdavnaj naglasili. Mi smo se odrekli vseh tudi po rapalski pogodbi nam pristoječih pravic, Italijani pa dobe vse, kar si požeje. Pa naj še kdo trdi, da se ne vrši vse lepo natanko po že zdavnaj dogovorjenem načrtu!

V Karlovih varih na Češkem semudi sedaj veliko število merodajnih političnih osebnosti. To priliko, kakor izgleda, je porabil tudi dr. Korošec in odpoval tja, da se v neposrednih razgovorih s političnimi veljaki kolikor mogoče natančno informira o političnem položaju po svetu.

za vzpostavitev avtonomije od dne do dne. Najprej se je pojavilo gibanje za avtonomijo na Slovaškem, o čemur smo že večkrat poročali, sedaj pa se je razvnelo tudi po Moravskem. Moravski poslanci so nedavno, kakor javlja vladni list „Prager Presse“, v češkem parlamentu jako energično nastopili proti centralistični upravi, od katere ima vidno korist samo Praga, in njim so se pridružili glasom poročila istega lista tudi mladočeški demokratije sami, ki so vsi ostro obsojali na Češkem uvedeni centralistični sistem. — Kar torej na Češkem odklanjajo, kar Francozi zametavajo, Angleži reformirajo, to hočejo v svoji trimoglavni zaslepljenosti pri nas vpeljati, kakor da bi mi morali biti res najbolj nazadnjaška država na svetu!

Tudi Sardinci v Italiji se oglašajo za svoje avtonomne pravice in protestirajo proti centralizmu, ki davi Italijo ravnotako, kakor obeta daviti tudi — nas!

LISTEK.

Srbski kmetje v bivši kraljevini.

(Nadaljevanje in konec.)

Z ozirom na dotedanje žalostne izkušnje so izdali l. 1871. zakon o okrožnih hranilnicah. Ta zakon je določal, da se ustanove polagoma v vseh okrožjih hranilnice, ki bi dajale po pravilu kredite samo prebivalcem svojega okrožja. Namenjene so bile v prvi vrsti kmetom, da bi ti mogli dobivati posojila tudi brez hipotekarnega jamstva „na osebno jamstvo svoje občine.“ Tendencia tega zakona je bila, da bi dajale hranilnice manjša posojila, kakršna pri Upravi Fondova niso bila običajna. Najnižji znesek, ki ga je hranilnica posodila, je bil določen na 5 cekinov, na drugi strani pa so napravili napako s tem, da so dovolili hranilnicam posojati tudi zneske do 500 cekinov. Predno je skupščina mogla to pogreško popraviti in določiti kot maksimalni znesek za hranilniška izposojila le svoto od 100 cekinov, so že raznesli denar tisti špekulantje, za katere hranilnice sploh niso bile ustanovljene. Tako je propadel tudi po-

ne zavode, pri katerih je bilo mogoče dobiti denar na posodo po zmernih obrestih; ker pa to ni mnogo pomagalo, so posegli po neposrednih sredstvih in so kmetom sploh zabranili jemati posojila preko postavno dovoljene meje. Zakon, ki je osiguril kmetu 5 „danov“ zemlje, so imenovali takoj po njegovem sprejetju „zakon ljudskega blagostanja“. Resnica je, da je po sprejetju tega zakona vprašanje o prezadolžitvi kmetov izginilo z dnevnega reda.

Tudi Svetozarja Markoviča je to vprašanje zanimalo polnih 20 let. Narodna skupščina, katero so l. 1858. zopet vzpostavili, ni pustila, da se na to vprašanje pozabi. V narodni skupščini so sedeli večinoma kmetje, ki so se mnogo rajše bavili zgolj z gospodarskimi vprašanji kot pa s čisto politiko. Takrat in tudi pozneje je bila narodna skupščina mnogo bolj podobna kakemu gospodarskemu svetu kot pa parlamentu. Po l. 1858. so prišli za srbske kmete težki časi. Prišla je suša, nastale so povodnji — tekom 7 let dve jako veliki — in okrog l. 1870. se je tem nadlogam pridružila še denarna kriza, ki je tačas morila tudi zapadno Evropo. Vsled teh okolišnosti je izgledalo stanje kmetov okrog l. 1870. naravnost obupno. Časo-

pisi iz te dobe so prenapolnjeni s članki gospodarskega značaja. Nihče ni več smatral Srbije za deželo, ki bi jo bilo treba zavidati zaradi ugodnega socijalnega položaja njenih prebivalcev. Jasno so izprevideli, da srbski seljak ni samo svoboden, ampak še bolj reven, in da bo kmalu izgubil svojo svobodo, če se mu ne izboljša njegovo materijalno stanje. A kako izboljšati? To je bila ravno težava! Poljedelstvo bi se bilo moralo vzdigniti na višjo stopinjo, toda zato je bilo treba mnogo več znanja in kapitala kakor ga je bilo tedaj na razpolago v deželi. Ker je že od nekdaj mnogo lažje kričati in zabavljati na krivce vsega zla, kakor pa misliti na to, kako bi se dalo priti iz zagate, zato so tudi okoli l. 1870. od vseh strani zabavljali na birokratski sistem, ki je bil edini kriv, da kmet ni izobražen in premožen. Režimu, ki so ga uvedli l. 1842., niso zamerili samo tega, da zanemarlja „ekonomsko upravo“ deželi, ampak so se začeli tudi dvomiti o koristi vseh ustanov, ki so nastale za časa tega režima. Kakor so prej delali z največjo naglico na to, da uvedejo moderno upravo in moderno sodstvo, tako so bili sedaj naenkrat vsi za to, da se ta uprava in to sodstvo zopet odpravi. Vse te naprave so smatrali

Dnevne vesti.

Zakaj smo bili Slovenci ob razsulu g. Nikoli Pašiču povsem neznani? Znano je, kako je naš g. ministrski predsednik ob ustvarjanju naše države posledno zamenjal nas, Slovence s Slovaki in mu ni bilo mogoče dopovedati, da sta to dve različni veji slovanskega drevesa. Ta nevednost ima globočje korenine. V rokah imamo izjavo, ki potrjuje, da je bilo pred vojno najmanj slovanske zavesti baš v — Beogradu. Odkod imamo to izjavo? L. 1902. se je po prizadevanju Čehov ustanovil v Beogradu t. zv. slovanski klub. Ustanovitev je pozdravil dr. Ivan Šojković z znamenitim članom v „Srpskem Književnem Glasniku“. Članek je najprej v velikih potezih narisal postanek in razvoj slovanske ideje iz treh virov: literarne vzajemnosti Kollárjeve, poljskega meščanizma (Mickiewicz!) in ruskega slavjanofilstva (Kirijejskij), na koncu pa je zapisal o „slovanskem klubu v Beogradu“ te-le besede: „Srhom je slovanski klub potrebniji nego kteremukoli drugemu slovanskemu narodu. Nikjer se niso tako malo, tako brez sistema zasledovala slovanska vprašanja zadnjih časov, slovansko življenje, slovanska vzajemnost, nego — pri nas. Mi več vemo o francoskih dekadentih, nego o proroku Dostojevskem... Pa saj ni treba tako daleč hoditi: saj ne poznamo niti naših bratov na zapadu in vzhodu, Hrvatov in Bolgarov! To ni morda pesimistično naziranje, ampak je — dejstvo... Če bodo Srbi razumeli pomen „Slovanskega kluba“ in ga podpirali, nam prinese „Slovanski klub“ ogromen dobiček, že s tem, da nam bo pomagal, da se seznanimo s tistimi kulturnimi slovanskimi brati, od katerih se moremo najprej in najhitreje naučiti metod kulturnega dela, čigar važnost je nedvomna. Z globokim prepričanjem trdimo, da nam more danes več koristiti n. pr. češki narod v duševnem oziru nego kterikoli drugi narod evropski...“ K tem besedam je dostavil Ad. Černý, urednik Slovanského Přeledu (v Praze, ročník IV, č. 7, str. 348), odkoder smo te vrstice povzeli, to-le pripombo: „Če bo Slovanski klub v Beogradu tako realno mislil o svojih dolžnostih kakor g. Šajkovič v svojem članku, bo klub gotovo postal važen borilec slovanske misli med srbskim narodom.“ — Ako bi bil Slovanski klub tista leta vplival vsaj malo n. pr. na sedanjega urednika „Srpske Zore“, Djordja Čokorila, bi bilo v naši politiki marsikaj drugače...

Sedaj smemo. Smemo voditi boj za revizijo ustave brez strahu pred policijo in žandarmem, ker nam je milostno dovolilo — kaj dovolilo! — celo zapovedalo in izreklo ta boj za nas kot moralno obvezen demokratsko-centralistično „Jutro“, ki piše 15. junija v uvodniku (sedaj smo prišli že na uvodno mesto, kar je gotovo lep napredek za — „Jutro“!): „Ustava je pravilno sprejeta, pravi zadnji „Avtonomist“, in je dobila zakonito moč, ki je ni mogoče izpodbiti. S tem dejstvom je treba računati in sedaj ne kaže drugega, nego začeti energičen boj za revizijo ustave. — Postavlja to zahtevo kot kardinalno točko

„avtonomistične“ stranke na skupno borbo, pozdravlja že vnaprej SLS kot voditeljico tega boja. Da ne preostaja strankam, ki so glasovale zoper ustavo nič drugega nego borba za revizijo ustave, to je pač bridka resnica; do take borbe imajo nele pravico, marveč pravzaprav celo moralno dolžnost. Toda za tak boj si je treba napraviti nekoliko temeljitejši in dalekosežnejši načrt, nego da se njeni oznanjevalci zatečejo pod okrilje SLS.“ Nov „temeljiti in dalekosežen (bojni) načrt“ za revizijo ustave bo na vsak način napravilo „Jutro“! Mi bomo tudi „Jutro“ načrt druge volje vzeli hvaležno na znanje.

Svarilo pred „okriljem SLS“. „Jutro“ od 15. t. m. svari avtonomistične stranke pred nevarnim „okriljem SLS“, ker bo to „okrilje“ za nas pogubno. Mi se tega „okrilja“ in „klerikalnega zmaja“ prav nič ne bojimo; vsaj se še „Jutro-vega“ ne!

Kakšna bo bodoča „klerikalna“ politika? „Jutro“ od 15. t. m. piše: „Klerikalna politika tudi znanprej ne bo drugačna, kvečjemu, da bo njena taktika previdnejša in manj ohola. Kako se bodo o tem sporazumeli, napredni avtonomisti-posamezniki, je navsezadnje njihova stvar; kajti da bi „Avtonomistovo“ vabilo pripeljalo v trajno zvezo s klerikalci kako slovensko stranko, o tem dvomimo kljub vsemu, kar se je zgodilo. — Na isti način bi mi lahko zapisali: Demokratsko-centralistična politika tudi znanprej ne bo drugačna, kvečjemu da bo njena taktika previdnejša in manj ohola. Kako se bodo o tem sporazumeli napredni avtonomisti-posamezniki, (ki jih tudi med „liberalci“ ne manjka, op. ur.), je navsezadnje njihova stvar, kajti da bi centraldemokratska vabila pripeljala v trajno zvezo z „Jutrovc“ kako slovensko stranko, o tem dvomimo kljub vsemu, kar se je zgodilo.“

Pameten izrek. Ljennin pravi v eni izmed svojih publikacij sledeče: „Glede politike in strank velja — s primernimi spremembami — isto kot o posameznem človeku. Pameten ni tisti, ki ne dela napak; takšnih ljudi ni in jih biti ne more. Pameten je tisti, ki ne dela posebnih bistvenih napak in ki jih zna hitro in lahko popraviti.“ — Serviramo z največjo uljudnostjo in prijaznostjo centralističnim socializmom!

Mila prošnja. Težko je biti sam, silno težko. To ne velja le za posameznega človeka, ampak tudi za stranke. Bridko osamelost občutijo gotovo naši centraldemokrati in zato prosijo za družbo in če mogoče kompanijo (prim. „Jutro“ od 15. t. m.): „Za revizijo ustave je tedaj brezpogojno potrebna koalicija slovenskih, hrvatskih in srbskih strank; vkljub vsemu separatizmu je tedaj treba jugoslovanske politike tudi v tem oziru. In kolikor se da predvideti politična razporeženja, bo treba hkrati, da se vsaka stranka nekoliko moderira v svojih zahtevah, da se ozira tudi na ostale stranke, ali združimi besedami, da svoj separatizem omili in ga prilagodi skupnim dejanskim možnostim.“ — „Da se ozira na ostale stranke“! Na ka-

jednica“, „Smederevska Banka“ in „Požarevačka Banka“.

V tej dobi se je vrnil v Srbijo Svetozar Marković. Njegova naloga je bila, da govori ljudem, ki so se že zelo zanimali za gospodarska vprašanja, ki so uvideli, da kmet propada, in ki se niso nič več navduševali za birokratski sistem.

Skoro tako, kakor je bilo pred okroglo 100 leti, je v notranjosti Srbije še danes. Tudi današnji „zelenaši“, ki imajo svoja središča v Beogradu in v večjih mestih v notranjosti Srbije, neusmiljeno odirajo ubogega srbskega kmeta, ki stoji organizatorično še na zelo nizki stopinji razvoja. Oderuštvo in oderuhe indirektno podpira izkvarjeno upravno uradništvo, ki za ljudstvo nima ne smisla in ne srca, ampak gleda v prvi vrsti le na svoje žepe.

Tudi danes bi bil v Srbiji silno potreben novi Marković. Največ bo pa pomagalo srbskim kmetom složno sodelovanje z njihovimi hrvaškimi in slovenskimi brati.

tere pa? Ali na dvoprocentne, ki sploh ne zaslužijo več imena „stranka“?

Centralistični argumenti. V „Napreju (Enakosti)“ od 14. julija t. l. se bojuje neka brihtna glava proti avtonomistom s temle „argumentom“: „Kako ločiš krajcer od krajcerja? Po letnicah morda, ampak po vrednosti sta si enaka!“ Blagor tem pisarjem, ki plačujejo n. pr. užigalice po krajcerju škatljico, kilo lepe nularice po 16 krajcerjev, eno kilo govedino po 24 krajcerjev, kakor Anodazumal. Mi „avtonomisti“ pa moramo dandanes plačati za eno škatljico užigalic kar eno krono šestdeset vinarjev ali v pravi jugoslovanski valuti: štirideset para! Za eno kilo moke sedemnajst kron, za en kg govedine pa celo 32 kron. In tako dalje! Ne moremo drugače kot vzkliskati s Prešernom: „Peržgal si, mojster! žark nam nove luči“...

Uboge živali. Kmet A. na Planini je prodal meseca marca l. 1920. svoje posestvu kmetu B. Sam pa se je hotel preseliti v jeseni l. 1920. na Koroško. Ravno med zavoženim plebiscitom se je selil z inventarjem vred v Pliberk. Carinarnice so začele delovati v Prevaljah in Dravogradu ter zaplenile kmetu izseljencu 6 konj in vse žito. Med tem časom je iskal urad za odmero pristojbin kmeta A. da iztirja davek na prirastku 4108-05 K. Obrnil se je na carinarnice v Dravogradu in Prevaljah, ker je bilo sigurno, da dobi A. konje in žito nazaj. Selitveno blago je namreč prosto. Res je bil A. oproščen, a sodbo je moralo potrditi še ministrstvo financ v Beogradu. To potrjevanje pa je trajalo tako dolgo, nad tri mesece, da so 4 konji poginili. Eden 20 let stari šarec je doživel

oprostilno sodbo, a njegov izkupiček ni zalegel za krmljenje poginjenih konj, tako je potem moral kmet B. plačati za A. celo svoto 4108.75 K z obrestmi. Uboge živali niso prenesle centralistične uprave in so vzele slovo od življenja.

Poseben ukaz „deželne vlade še za Slovenijo“. Kakor bi se morala pravilno imenovati sedaj, poziva občinske zastopce še v Sloveniji, naj prireajo svečanosti na čast novi ustavi in na sklepanje izjave, v katerih se naj zahvalijo Pašiču in konstituenti za krasno ustavno darilo. Tudi v bivši Avstriji je bilo tako. Pa ni nič pomagalo!

„Novi Zapiski“. Kakor smo že javili, nadaljujejo dosednji uredniki „Naših Zapiskov“, ki se izpremenijo pod novimi gospodarji v strankarski list, z revijo „Novi Zapiski“, ki bodo na zunaj in na znotraj točno nadaljevanje dosedanjih „Naših Zapiskov“. V to svrhu se je osnoval poseben konzorcij, ki prevzame izdajanje Revija izide 15. septembra, kot 8 in 9. številka in bo nadaljevala s članki, prekinjenimi v 6. in 7. številki „Naših Zapiskov“. Tako je omogočeno vsem naročnikom dosedanjih „Naših Zapiskov“, da kompletirajo letnik.

Nova knjiga o jetiki. Slovenski specialist za pljučne bolezni dr. Pečnik nam podaja v svoji knjigi „Jetika“ kratko jedrnatost sliko o jetiki, kako nastane in kako se dandanes zdravi. Vsebinske knjige je bogata kljub temu, da ima le 48 strani; vsakdo bo našel mnogo podučnega v njej. Knjiga je izšla v založbi knjižarne Goričar & Leskovsek v Celju, dobi se pa tudi v vseh drugih knjižarnah v Jugoslaviji. Cena izdoda je 8 K, s poštnino 8:80 K. Denar se pošlje naprej.

Gospodarstvo.

Stanovanjsko vprašanje.

Ministrstvo za socialno politiko v Beogradu je izdelalo novo stanovanjsko naredbo za „prečanske“ kraje, ki stopi v veljavo s 1. julijem. Nova naredba pri nas še ni izšla, znane pa so nekatere podrobnosti iz nje, ki bodo gotovo napravile v javnosti mnogo krika.

Glavna točka, ki najbolj globoko posega v sedanje razmere, je povišanje stanovanjskih cen na tri- do štirikratno predvojno višino. S to določbo ne bodo zadovoljni niti hišni posetniki niti najemniki: najemnikom se bo to zdelo preveč, gospodarjem pa premalo. Zato gotovo ne bo odveč, če pogledamo stvar še od druge strani.

Pred 15 ali še več leti je vladala na Dunaju silna stanovanjska mizerija. Revnejši ljudje so stanovali nabasani kot slanihi v vlažnih podzemnih kletih ali pa v tesnih prostorih „cinskosarn“, kar je imelo za posledico silno razširjanje nalezljivih bolezni, zlasti jetike. Žalostne tedanje stanovanjske razmere so dale povod mnogim odličnim gospodom, da so začeli znanstveno proučevati stanovanjsko vprašanje — spominjamo samo na senzacionalno delce vseuč. prof. dr. Filipoviča — in pri tej priliki so ti gospodje ugotovili, da sme znašati cena stanovanja za 1 leto eno petino, v najskrajnejšem slučaju eno četrtno letnega dohodka, tako da lahko najemnik vsaj s primerno hrano in obleko nekoliko paralizira zle posledice eventualnega slabega stanovanja.

Kako je danes pri nas? Če bi vzeli to merilo za podlago, bi moral plačati n. pr. uradnik s 60.000 kronami letnega dohodka 12—15 tisoč kron najemnine na leto! Uradnik s 3000 kronami mesečne plače bi moral plačevati 600—800 kron mesečno itd.

To so visoke številke! Take cene bi spravile trenutno marsikakega gospodinjstvo iz ravnotežja, ker so ostale življenske potrebščine tako drage, da jih z ostankom ne bi bilo mogoče kriti.

Sedaj pa nastane vprašanje: Če so te številke previsoke, kaj je treba ukreniti, da ne bodo previsoke? Kaj je treba ukreniti, da bodo mogle biti mogoče še višje in sicer tako visoke, da se bo hiša res obrestovala tako, da bodo ljudje zopet začeli zidati?

Na to vprašanje je mogoč samo en odgovor: Dohodke je treba povišati toliko, da bo mogoče prenesti tudi povišanje stanovanjskih cen do tiste mere, ki je utemeljena v dnevnih cenah! Dokler namreč ne bomo prišli tako daleč, da se bo v hišah investirani kapital

obrestoval vsaj toliko, kolikor v drugih solidnih podjetjih, toliko časa nihče zidal ne bo!

Stanovanjskega vprašanja drugi del, namreč zagotovitev zadostnega števila stanovanj, se da rešiti samo z zidanjem. Predpogoj zidanja je pa zagotovitev primerne obrestovanja v hiše vloženega kapitala — drugače ne gre, pa naj obračamo stvar kakor jo hočemo. To je bridka in grenka resnica za vsakega, ki mora plačevati, ampak enkrat jo je treba konstatirati in izvajati posledice.

Vrnimo se k naši novi stanovanjski naredbi. Ta predvideva, kakor rečeno, tri- do štirikratno zvišanje stanovanjskih cen. To povišanje očitno še zdaleka ni takšno, da bi moglo dati komu impulz za zidanje hiše. Zato smatramo, da je to povišanje samo prehodnega značaja in da bodo temu povišanju sledila v doglednem času še mnogo občutnejša in sicer ne samo v novih hišah, kjer gospodar že itak lahko svobodno diktira stanovanjske cene, ampak tudi v starih, ker bo postal sedanji položaj „starih“ hišnih posetnikov sčasoma nevzdržen iz tehničnih in — fiskalnih ozirorov.

Kakor vse kaže, se bo stvar razvijala v gori označenem pravcu. Kaj bo posledica tega?

Prva posledica bo silno povišanje dohodkov uradnikom in delavcem, ker drugače novih cen ne bodo mogli plačevati. Odtod bo sledilo znatno povišanje davkov in povišanje cen blagu, ki bo šlo tako daleč, kolikor bo to dopuščala — svetovna konkurenca!

Jako dvomljivo je, če se bomo mogli tej poti izogniti. Če bi zidala n. pr. država, bo tudi ona morala vložiti v stavbe denar, ki ga bo treba obrestovati, magari z davčnim denarjem. Če zidajo banke, zahtevajo tudi obresti, ravnotako kakor privatniki ali pa stavbinske zadruge. Edina olajšava, ki si jo moremo misliti, leži v dolgoletnih kreditih, toda tudi te bo treba poravnovati, kar zopet velja denar.

Pot, ki smo jo ravnokar opisali, je edina, ki vodi do rešitve tega važnega vprašanja. Zato pa smatramo, da je vse kar določajo različne stanovanjske naredbe, le pljunek v vodo, ki ne more prineesti trajne in prave pomoči.

Stanovanjske naredbe so produkt vojnega časa. Avstrija je hotela in tudi morala varovati kurz svoje krone in varovati najemnike pred gospodarji iz lahko umljivih političnih razlogov. Pri

čez noč za nič vredne, ker se socialno stanje kmetov ni poboljšalo, ampak poslabšalo. Okrog l. 1870. je razočaranje nad moderno upravo doseglo svoj vrhunec in ves svet je zahteval „priprostejšo“ upravo in sodstvo in konservativni list „Vidov dan“ je celo predlagal, da se ukinejo okrožna sodišča. Istočasno so zahtevali reformo šolstva v raktičnejšem smislu: na gimnazijah naj bi se učili v prvi vrsti živih jezikov in naravoslovja. „Najbolj potrebna je ustanovitev tehnične šole v pravem pomenu besede.“ Prej so pričakovali svoje rešitve od juristov, sedaj pa od tehnikov in naravoslovcev. Na vlado so pritiskali, naj skrbi za povzdigo kmetijstva. L. 1869. so ustanovili kmetijsko družbo, ki je uživala državno podporo; l. 1870. so ustanovili poljedelsko-gozdarsko šolo; istega leta so priredili tudi poljedelsko razstavo. V prepričanju, da kmetijstva ni mogoče povzdigniti brez industrije, za katero je pa potreben kapital, so začeli snovati denarne zavode z isto brzino, kakor se prej ustanavljali urade. Tako je nastala l. 1869. „Prva Srbska Banka“, l. 1870. „Kreditni Zavod“ in kmalu za tem „Prva Beogradska Za-

nas pa teh razlogov danes ni več. Pri nas se uveljavljajo zopet trdi zakoni gospodarskega življenja, katerih ne more prevreči nobena zakonodaja. Kar ena ali druga stvar velja, toliko je treba plačati in če imamo malo vreden denar, ga mora biti toliko več. Preko tega fakta ne moremo. Zato je najpametnejše če se polagoma sprijaznimo tudi z neprijetnimi resnicami in polagoma pripravimo vse, kar je potrebno, da pridemo kolikor mogoče hitro do konca, t. j. do tistega viška v cenah, kjer ga začne omejevali svetovna konkurenca.

Šele potem bomo imeli možnost, da bomo lahko razpravljali o razmerju med izdatki za stanovanja in za druge potrebe.

Državni proračun. Za bodoče proračunsko leto je izšel državni proračun, iz katerega posnemamo: Redni in izredni izdatki znašajo skupaj 2 milijardi 757.393.481 din. in 4.947.250 kron, a redni in izredni dohodki skupaj 1.954.456.469 din. in 7 milijard 718.885.319 kron. Ker se dohodki in stroški izraženi v kronah, nanašajo na „prečanske“ kraje, kjer je še računanje s kronami v navadi, je razvidno natanko iz suhih števil, koliko so prečanski kraji aktivni in kdo vzdržuje celo državo, ker je iz dinarskih števil ravno tako razvidno, da je dinarsko območje silno pasivno. V dinarjih znašajo skupni izdatki 3.994.356.543:50, a skupni dohodki 3.884.177.798:75; predvideni primanjkljaj torej 110.178.774 dinarjev 75 para ali 440.714.979 kron. Občni izdatki znašajo 6.757.425.533:96 kron, od katerih bi znašal razmerni delež Slovenije 482 milijonov 673.252:36 kron (eno devetino prebivalstva države). Občni dohodki znašajo 4 milijarde 91.204.000:15 kron, od katerih bi torej znašal razmerni delež Slovenije 292.228.857:15 kron. Specijelni izdatki Slovenije znašajo 901 milijon 796.302 kron, a specijelni dohodki Slovenije 1.304.565 kron. Skupni izdatki Slovenije znašajo 1.384.469.554:36 kron, a skupni dohodki 1.597.074.422:15 kron. Slovenija izkazuje torej glasom državnega proračuna za leto 1929./31. prebitok od 212.604.867:79 kron! Kot zanimivost državnega proračuna navajamo, da se nahaja med izdatki svota 13 milijonov 309.779 kron, a med dohodki svota 20.792.000 kron za rudnik v Idriji, iz česar se da sklepati, da se pred rapsko pogodbo našim državljanom ni niti sanjalo, da bomo morali odstojiti Idrijo Italiji. V naših številkah o izdatkih in dohodkih Slovenije smo ti dve svoti izločili. Iz navedenega izhaja, da Slovenija plačuje razumno največ davka ter se je v stanu izdržavati sama.

Dr. Alojzij Rakun

vljudno naznanja, da je **preselil** svojo odvetniško pisarno iz Sevnice v **Celje**, Aleksandrova ulica št. 4, poprej Kolodvorska ul. št. 4.

PAVLIHA.

Zlati časi se zdaj obetajo volivcem! Pavliha predlaga za bodoče volitve sledečo volivno reformo, po kateri utegnejo naši centraldemokrati dobiti vendarle še kakšen mandat: Volivna pravica se ravna in deli po kilah. Volivec, ki ima n. pr. le 50 kg telesne teže ima en glas, volivec, ki ima 50—100 kg teže dva glasova, volivec, ki bi imel od 100 do 150 kg teže tri glasove itd. Procedura pa bodi sledeča: Volitve se razpišejo eno celo leto pred glasovanjem. Ko pride dan volitve, se vsak volivec pred volivno komisijo stehta, da se po njegovi teži ugotovi, koliko glasov mu

gre. Ker je med razpisom volitev in glasovanjem čas enega celega leta, imajo stranke, čas in priliko, da pristaše svoje stranke podpirajo kar najbolj z jedačami... Čim debelejši bodo, temveč glasov bo imela stranka...

Priporočamo ta predlog povsem resno „državotvornim“ centraldemokratom v uvaževanje pri izdelavi novega volilnega reda za „redni“ parlament! Prilika je tu, toraj...

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

POSILANO.*

Gosp. Zvonimiru Bernotu
socijalno demokratičnemu poslancu in centralnemu tajniku JSDS
v Ljubljani.

Vaša „Protizjava“, priobčena v 28. številu „Ljudskega glasa“ vsebuje zavedne laži. Jaz se ne razgovarjam z ljudmi Vaših moralnih kvalitete; kvečjemu še pred sodiščem.

V Ljubljani, 16. julija 1921.

F. E.

*) Za vsebino „Poslanega“ odgovarja uredništvo samo po zakonu.

Jugoslovanski kreditni zavod

Marijin trg 8 Wolfova ulica 1 — Podružnica v Murski Soboti in Dolnji Lendavi.

obrestuje hranilne vloge
in vloge na tekoči račun

Ustanov. septembra 1919.
Prometa v lanskem letu
nad 128.000.000 kron

4 1/2 %

čistih brez odbitka
rentnega davka.

Neposredno pod
državnim nadzorstvom.

TISKARSKI IN LITOGRAFIČNI ZAVOD

se priporoča za naročbo vseh tiskarskih in litografičnih tiskovin, ki jih izvršuje po konkurenčnih cenah. Podjetje je nanovo prenovljeno in opremljeno z najmodernejšimi stroji. Izvršuje vsa dela hitro in solidno

J. BLASNIKA NASLED.

LJUBLJANA, BREG 12

Vplačana deln. glavnica
K 30.000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567.
Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Krekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice
in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantnejše.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

◀▶▶▶ v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29 ▶▶▶▶

oddaja kisovo kislino garantirano 80 % v franko balonih po 60 kg po najnižji ceni. Istotako kupuje po najvišji ceni dobro ohranjene balone po kg 25.

Kapital: K 20.000.000

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Rezerve obrog K 6.000.000

Interesna skupnost s Hrvatsko
Eskomptno banko in Srbsko
banko v Zagrebu

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantnejše

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur — Akreditivi — Borza.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/I.
(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sombor, Split.
Ekspozitura: Bled. — Interesna skupnost z Sveopčo
Zanatlijsko banko v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu
ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.